

Stanovisko předsedy České společnosti kognitivně behaviorální terapie

Vážené členky a vážení členové České společnosti kognitivně behaviorální terapie, z několika stran jsem byl upozorněn na dopis, který Česká psychoterapeutická společnost ČLS JEP poslala dne 6. 11. 2020 ministru zdravotnictví ČR a předsedovi Vlády ČR (<http://www.psychoterapeuti.cz/spolecnost-cpts/aktuality/112-dopis-ceske-psychoterapeuticke-spolecnosti-cls-jep-ministru-zdravotnictvi>), a dále na tiskovou zprávu Asociace klinických psychologů k návrhu opatření Rady vlády pro duševní zdraví ze dne 4.11.2020 (<https://www.akpccr.cz/pro-členy#h.yd544w6k1bzx>).

Oba dokumenty vznikly jako reakce na návrh Rady vlády pro duševní zdraví ze dne 4.11.2020, který má za cíl zvýšit dostupnost poskytování psychoterapie v době pandemie COVID19, protože opatření a omezení, přijatá v souvislosti s pandemií, vedou ke zhoršení psychického zdraví obyvatelstva ČR, především nárůstu úzkostných a depresivních poruch.

K oběma textům chci na úvod upozornit, že ani jedna z obou organizací nereprezentuje psychoterapeuty v České republice. ČPstS je součástí České lékařské společnosti a jako taková reprezentuje především psychoterapeuty, kteří svou práci vykonávají v součinnosti s lékaři, podobně AKP zastupuje pouze klinické psychology, tedy psychology, kteří pracují ve zdravotnických zařízeních. Jedná se tedy o organizace, které mají zjevný zájem na podpoře provádění psychoterapie pouze ve zdravotnictví, zatímco na psychoterapeuty, kteří pracují mimo zdravotnictví, mají sklon pohlížet jako na nekalou konkurenci. Tento základní postoj, který je mi osobně zcela cizí, je bohužel z obou textů zjevně patrný.

Na základě tohoto východiska se v obou textech objevuje několik tvrzení, která jsou pouhým míněním jejich autorů a nemají oporu ani v realitě, ani v zákonech České republiky.

Prvním z těchto tvrzení, je to, že cituji z dopisu ČPstS: „*Dle současné legislativy mohou psychoterapii vykonávat jasně definované skupiny zdravotnických pracovníků. Legálně ji tedy nelze provádět jako OSVČ dle Živnostenského zákona.*“

Podobně tvrdí AKP ve svém stanovisku, že „*psychoterapie je zdravotní péčí a tu mohou nabízet pouze poskytovatelé zdravotní péče – kliničtí psychologové, psychiatři a lékaři klinických oborů s úspěšně ukončeným specializačním vzděláním v základním oboru a následně příslušnou zkouškou v oboru psychoterapie. Poskytování psychoterapie v rámci živnostenského zákona žádnou legislativní oporu nemá.*“

Jsem přesvědčen, že fakt, že existuje legislativa, popisující rámec poskytování psychoterapie ve zdravotnictví, neznamená, že je touto legislativou vyloučeno poskytování psychoterapie mimo rámec zdravotnictví. Jedním ze základních principů právního státu je zásada, že co není zákonem zakázáno, je povoleno; nikoli naopak, jak mylně vyvozují představitelé výše uvedených organizací, tedy že co není zákonem výslovně povoleno, je zakázáno. Přitom v rámci živnostenského zákona existuje vázaná živnost „psychologické poradenství a diagnostika pro psychology“, která zahrnuje i možnost poskytování psychoterapie.

Pokud by názor výše uvedených organizací sdíleli i představitelé státní správy, pak by jistě nemohli přehlížet fakt, že psychoterapii na základě živnostenského zákona vykonává velké množství jedinců, kteří ze své živnosti odvádějí státu daně. Opravdu by státní úředníci bez námitek přijímali daně od jedinců, kteří si na ně vydělávají ilegální činností?

Domnívám se, že výše uvedené organizace nejsou nijak oprávněny vykládat zákony České republiky podle toho, jak se to hodí jim. Jediný orgán, který je oprávněn zákony ČR vykládat, je soud. Nevím o žádném rozsudku, který by konstatoval, že poskytování psychoterapie na základě živnostenského zákona je protiprávní. Pokud o něm představitelé ČPstS ČLK JEP a AKP vědí, necht' na něj poskytnou odkaz. Pokud neexistuje, ať přestanou vystupovat v roli, která jim nepřísluší, totiž v roli arbitru ohledně toho, zda lze nebo nelze poskytovat psychoterapii na základě živnostenského zákona.

Druhým tvrzením je, že podle stanoviska AKP, *při poskytování psychoterapie mimo rámec zdravotnictví hrozí poškození psychického zdraví klientů, protože psychoterapeuti pracující mimo zdravotnictví nemají dostatek zkušeností s prací s klientelou se závažnou klinickou problematikou, protože pouze zdravotnická předatestační příprava umožňuje poskytovat psychoterapii bezpečně. V dopise ČPstS ČLS JEP se tvrdí „hrozí proto i poškození zdravotního stavu občanů v důsledku nedostatečně kvalifikované a odborně erudované péče“ a „plošná finanční podpora určitého segmentu OSVČ bez ohledu na odborná kritéria (certifikovaný výcvik není dostatečná záruka) pomůže konkrétním OSVČ, avšak pro klienty těchto pracovníků může být v konečném důsledku ohrožující.“*

Toto tvrzení považuji za zcela nepodloženou hypotézu, která se neopírá o žádná empiricky doložitelná fakta. Nevím o žádné studii, která by srovnávala míru poškození psychického stavu v důsledku psychoterapie poskytované ve zdravotnictví a mimo zdravotnictví. Při neexistenci takových srovnávacích studií si troufám označit tvrzení obou výše uvedených organizací za pomluvu kolegů, kteří pomáhají lidem s psychickými potížemi, leč mají tu drzost (dle mínění ČPstS a AKP), že jim pomáhají mimo zdravotnictví a jako OSVČ.

V akreditovaném pětiletém výcviku kognitivně behaviorální terapie, na jehož vedení se již řadu let podílím, jsme nikdy nerozlišovali mezi psychoterapeuty, kteří působí ve zdravotnictví, a psychoterapeuty, kteří působí v jiné oblasti – v souladu s mezinárodní tradicí KBT, která je velmi inkluzivní a umožňuje její provádění široké škále pracovníků různých profesí, jak lékařům, tak psychologům, zdravotním sestřám, sociálním pracovníkům, pedagogickým pracovníkům a dalším pracovníkům pomáhajících profesí. Nikdy jsem si nevšiml, že by rozdíly v kvalitě poskytované psychoterapeutické péče, jak jsme je mohli sledovat v průběhu výcviku, sledovaly linii „zdravotník – nezdravotník“. Někteří zdravotníci byli horšími psychoterapeuty a někteří nezdravotníci byli vynikajícími psychoterapeuty a vice versa. O kvalitě poskytované psychoterapie rozhodují podle mých celoživotních zkušeností úplně jiné faktory než to, v jakém pracovním rámci ji ten který psychoterapeut poskytuje.

V tomto kontextu naprosto nerozumím **třetímu tvrzení**, uvedenému v textu ČPstS ČLS JEP, totiž že „*certifikovaný výcvik není dostatečná záruka*“ kvalitního výkonu psychoterapie. Pokud ani absolvování pětiletého certifikovaného psychoterapeutického výcviku, zakončeného zkouškou, nepovažují představitelé ČPstS ČLS JEP za dostatečnou kvalifikaci provádění psychoterapie, pak by mě opravdu zajímalo, jako jinou záruku chtějí paušálně po všech psychoterapeutech vyžadovat.

Na závěr ještě **čtvrté tvrzení**: Obě výše zmíněné organizace uvádějí, že *usilují* o to, aby byla rozlišena psychoterapie, poskytovaná v rámci zdravotnictví, která jediná by měla nárok na označení „psychoterapie“, zatímco psychoterapie poskytovaná mimo rámec zdravotnictví (ve stanovisku AKP se cudně používá termín „obdobná činnost“) by se měla nazývat odlišně, např. „psychoterapeutické poradenství“. O něco usilovat znamená, že tohoto stavu dosud v České republice nebylo dosaženo, a proto v současné době nelze nikomu, kdo poskytuje psychoterapii mimo rámec zdravotnictví, upřít právo svou činnost označit jako psychoterapii, pokud má doložené dostatečné vzdělání v tomto oboru. Já za něj absolvování akreditovaného pětiletého psychoterapeutického výcviku, zakončeného závěrečnou zkouškou, bez jakékoli pochyby považuji.

(Pozn.: Zajímalo by mě, kolik slavných psychoterapeutů by podle výše uvedeného vymezení psychoterapie ve své soukromé praxi vůbec neprovádělo psychoterapii – namátkou mi napadají Sigmund Freud a Irving Yalom.)

Jak jsem již uvedl v úvodu, dostupnost psychoterapie v České republice považuji dlouhodobě za nedostačující a vítám proto jakákoli opatření, které dostupnost psychoterapie pro lidi trpící psychickými potížemi zvýší. Připadá mi, že návrh Rady vlády pro duševní zdraví ze 4. 11. 2020 směřuje tímto směrem, a proto jej podporuji.

Je mi osobně velmi líto, když představitelé organizací, sdružujících psychology a psychoterapeuty, tedy České psychoterapeutické společnosti ČLS JEP a Asociace klinických psychologů, jejichž základním posláním by mělo být prosazovat co nejširší dostupnost psychoterapeutické péče v České republice, se tomuto poslání zpronevřují a na základě nepravdivých tvrzení, že:

- psychoterapii nelze poskytovat na základě živnostenského zákona jako OSVČ, a to ani v rámci vázané živnosti psychologické poradenství a diagnostika pro psychology
- poskytování psychoterapie mimo rámec zdravotnictví ohrožuje psychický stav pacienta/klienta,
- absolvování certifikovaného psychoterapeutického výcviku není dostatečnou kvalifikací pro vykonávání psychoterapie
- jako „psychoterapii“ lze označovat pouze psychoterapii v rámci zdravotnictví

se snaží zvýšení dostupnosti psychoterapie v době pandemie, kdy je jí velmi potřeba, bránit.

V Kroměříži 17. 11. 2020

MUDr. Petr Možný
předseda České společnosti KBT

P. S. Jsem lékař, který po celý svůj život poskytuje psychoterapii v rámci zdravotnictví, takže mě nelze podzírat z konfliktu zájmů.

Předseda:
MUDr. Petr Možný
Havlíčková 1265/50
767 01 Kroměříž
moznyp@centrum.cz

Místopředseda:
PhDr. Daniela Pupíková
Havlíčková 1265/50
767 01 Kroměříž
pupikova@pnkm.cz

Sekretář:
MUDr. Aleš Grambal
Myslechovice 44
783 21 Litovel
ales.grambal@fnol.cz

Pokladní:
Mgr. et Mgr. Jana Vyskočilová
Krausova 606
199 00 Praha Letňany
vyskočilovajana@seznam.cz

Zástupce pro vzdělání:
prof. MUDr. Ján P. Praško, CSc.
PK FNO, I. P. Pavlova 6
775 00 Olomouc
praskojan@seznam.cz